

اختلاف نظرهای قضایی

در مسایل

قانون آیین دادرسی کیفری

عنوان و نام پدید آور: اختلاف نظرهای قضایی در مسایل قانون آیین دادرسی کیفری (صاحب اثر - معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه)

مشخصات نشر: تهران، اندیشه عصر، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۲۱۸ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۸۷-۶۳-۲

موضوع: آیین دادرسی جزایی - ایران - تفسیر و استنباط

شناسه افزوده: ایران، قوه قضاییه، معاونت آموزش و تحقیقات

رده بندی کنگره: ۳ ۱۳۹۰ الف ۱۶۵۰/۱ KMH

رده بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵۰۵

شماره کتابشناسی: ۲۳۳۷۲۸۸

۱- مسئولیت علمی مطالب و نظر به های منوجه گروه تحقیقی است و الزما نظریه معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه نمی باشد.

۲- معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه از هر گونه نقد و نظر نسبت به محتوی این کتاب استقبال می کند.

۳- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه می باشد و نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع می باشد.

نشانی معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه

تهران - خیابان حافظ شمالی، بخش خیابان سمیه، ساختمان شماره سه قوه قضاییه، تلفن: ۸۸۹۱۹۴۱۸

پست الکترونیک: tadvin_motoon@yahoo.com سایت اینترنتی: www.Lawtraining.ir

عنوان: اختلاف نظر های قضایی در مسایل قانون آیین دادرسی کیفری

گردآوری و تدوین: معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه

بررسی و اظهار نظر: علی پروینی - محمد درویش زاده

مدیر اجرایی: مریم فرشچیان

کارشناسان: عبدالعسین کریمی و مریم فرشچیان

تایپ و صفحه آرایی: پروین حضرتی

شمارگان: ۲۰۰۰

سال نشر: چاپ اول - ۱۳۹۰

مشخصات نشر: اندیشه عصر ۶۶۴۲۴۶۱۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۸۷-۶۳-۲

قیمت: ۶۵۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران - خ انقلاب - خ منیری جاوید (اردیبهشت)

ساختمان اردیبهشت - پ ۷۱ - طبقه اول - اندیشه سبز نوین

تلفن: ۶۶۴۲۴۸۸ - ۶۶۹۷۳۲۷۷ - ۶۶۴۳۵۱۸ - ۶۶۹۷۳۲۷۸ دورنگار: ۶۶۹۷۳۲۷۸

فهرست اجمالی

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	مقدمه
۷	فصل اول: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی
۷	مبحث اول: ضابطین دادگستری و تکالیف آنان
۱۳	مبحث دوم: اختیارات دادرس دادگاه
۱۷	مبحث سوم: شروع به رسیدگی
۲۱	مبحث چهارم: رد دادرسان و امتناع از رسیدگی
۲۳	مبحث پنجم: صلاحیت دادگاه
۶۴	مبحث ششم: نیابت قضایی
۶۵	مبحث هفتم: قرار اناطه
۶۷	مبحث هشتم: احاله
۶۸	مبحث نهم: اعتبار امر مختومه
۷۰	مبحث دهم: شروع و کیفیت تحقیقات
۷۹	مبحث یازدهم: معاینه محل و تحقیقات محلی
۸۱	فصل دوم: تفتیش و بازرسی منازل و اماکن و کشف آلات و ادوات جرم
۸۳	فصل سوم: بازجویی و اخذ تأمین
۸۳	مبحث اول: احضار و بازجویی متهم
۹۱	مبحث دوم: قرار تأمین
۱۰۷	مبحث سوم: قرار بازداشت موقت
۱۲۴	مبحث چهارم: ضبط وثیقه و وجه الکفاله
۱۴۱	فصل چهارم: شاهد، شهادت، جرح و تعدیل شهود
۱۴۱	احضار شهود تحقیق و مطلعین
۱۴۳	فصل پنجم: مرور زمان در مجازات‌های بازدارنده

۱۴۷	فصل ششم: قرارهای نهایی
۱۴۷	مبحث اول: قرار منع تعقیب
۱۵۴	مبحث دوم: قرار موقوفی تعقیب
۱۵۵	فصل هفتم: کیفیت محاکمه
۱۵۵	مبحث اول: اقدامات قاضی پس از ختم تحقیقات
۱۶۰	مبحث دوم: اخذ آخرین دفاع
۱۶۳	مبحث سوم: وکالت در دادگاهها
۱۶۸	مبحث چهارم: ترتیب رسیدگی و صدور رأی
۱۷۶	مبحث پنجم: رأی غیابی
۱۸۱	مبحث ششم: واخواهی
۱۸۴	مبحث هفتم: ترتیب رسیدگی به جرایم اطفال
۱۸۷	فصل هشتم: تجدیدنظر احکام
۱۸۷	مبحث اول: کیفیت رسیدگی در دادگاههای تجدیدنظر استان
۲۰۹	مبحث دوم: دیوان عالی کشور و هیأت عمومی
۲۱۱	فصل نهم: طرق فوق العاده تجدیدنظر
۲۱۱	مبحث اول: اعاده دادرسی در امور کیفری
۲۱۱	مبحث دوم: گذشت شاکی در جرایم غیر قابل گذشت موضوع ماده ۲۷۷ قانون
۲۱۲	آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب
۲۲۱	فصل دهم: اجرای احکام کیفری
۲۲۱	مبحث اول: احکام لازم الاجرا
۲۲۵	مبحث دوم: ترتیب اجرای احکام
۲۴۵	فصل یازدهم: نحوه اجرای محکومیتهای مالی
۲۵۳	فصل دوازدهم: هزینه دادرسی
۲۵۷	فصل سیزدهم: اعسار
۲۶۱	فصل چهاردهم: دادرسی
۲۶۱	مبحث اول: در دادرسی و وظایف دادستان

- مبحث دوم: بازپرس ۲۸۰
- مبحث سوم: کیفرخواست ۲۸۱
- فصل پانزدهم: ادله اثبات دعوا در امور کیفری ۲۸۷
- فصل شانزدهم: مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم ۲۹۳

بسم الله الحکام العلام

۱- ارزش و الزام در بررسی نظار:

خلاف نویسی، قدمتی دیرینه و ارزشی بسز دارد. در این سنت، نظریه‌های مختلف علمی طرح و بررسی شده و تفاوت نظریه‌های علمی تبیین می‌شود. کتاب اختلاف شیخ طوسی در قرون اولیه اسلام و منابع پیشین و پسین آن نشان از قدمت علمی این سنت است. این شیوه علمی در مطالعات تطبیقی و همچنین در مطالعات عارضه‌یابی و آسیب شناسی و نقد و مناظره‌ی علمی کاربرد فراوان دارد. تولید علم و توسعه مرزهای دانش نیز در گرو تعارض آراء و اندیشه‌های علمی است. بر این اساس تلاش و جستجوی علمی در سیر شناسایی نظریه‌های متفاوت علمی در حوزه حقوق و ثبت و قابل ارزیابی کردن این نظریه‌ها واجب «ارزش علمی» است و موجب تسهیل جریان تولید علم می‌شود.

لذا مجموعه حاضر با شناسایی و ثبت موارد اختلاف در برداشتهای قضایی می‌تواند گامی در سیر تولید ارزش و دانش بومی ارزیابی شود.

وجه دیگری که بر ضرورت و الزام این فعالیت می‌افزاید، مربوط است به ضرورت‌های راجع به توحید و یا تفریب رویه‌های قضایی. زیرا اختلاف نظر اگر در ساحت علم و فرهنگ سازنده و اثر بخش است اما در میدان عمل و نیازهای اجتماعی و صینی مردم، زیان‌آور و آزار دهنده است. تعدد رویه‌های قضایی موجب می‌شود که در مسأله و موضوع یکسان، واکنش اجتماعی و احکام قضایی متفاوت صادر شود و این مسأله نظم عمومی را دچار اختلال کرده و از نظر آموزه‌های دینی نیز صریحاً مورد نسی قرار گرفته

است.^۱ نتیجه این وضعیت «پیش بینی نپذیری» در نظام حقوقی کشوری شود و این خود زیره صفت اعتباری و بین المللی را فراهم می کند که الزاماً باید از پدیداری چنین شرایطی پرهیز کرد و ریشه های این پدیده را خشکاند.

۲- علت و معلول در اختلاف انظار:

تعدد رویه های قضایی پدیده ای است بایک سلسله علل و معلول. بخشی از این سلسله علل، گریز نپذیر و محسوم است اما بخشی قابل کاهش یا مدیریت است.

برخی از این علل می تواند به شرح ذیل ارائه شود:

- ✓ تفاوت های ذهنی و علمی افراد و محدودیت های علمی
- ✓ روحیه عدالت گرا و پرسشگر قضایی که در جستجوی عدالت به این محمولات و تفاوت انظار می رسد.
- ✓ انجمنی قوانین و پراکنده گی آنها
- ✓ بابت تفسیر پذیر یا قرائت پذیر قوانین
- ✓ تأثیر و تعاملات متقابل رویه قضایی و قانون

✓ ...

۱- موالی اللسانی جلد ۲، صفحه ۳۴۲-۱ روی عن انبی صلی الله علیه و آله از منی عن اکلم بتنایین فی قضیه واحده.

لاحظه است آثار و کارکردهای علمی و اجتماعی تعدد رویه قضایی حداقل در کوتاه مدت و میان مدت زبان بار و خسران آفرین است و بر صوبت کار قضایی می افزاید و به محولات عدالت را افزایش می دهد.

مجموعه حاضر با احصای هزاران سازه مورد اختلاف در نظام قضایی نشان می دهد که غلبه بر باستانی های سازان قضایی ایران نیازمند زیرساختهای مهم افزایی و دانش میقی است و این در حالی است که قضات شریف و مدیران قضایی با ابزارهایی نه چندان کارآمد به انجام وظایف شغلی و مرزوداری از نظام حقوقی کشور مشغول هستند. برنامه توسعه قضایی مطرح شده از سوی آیت الله هاشمی شاهرودی ریاست محترم قوه قضائیه نیز برای کارآمدی و اثر بخشی نیازمند ابزار و الزاماتی از این دست است تا بتواند بر عوامل سازنده تعدد رویه قضایی غلبه کند.

۳. مجموعه پیش رو

مجموعه ای که به عنوان «اختلاف نظرهای قضایی» در چهار مجلد سازماندهی شده، در هر مجلد به یکی از موضوعات قانون مدنی، آیین دادرسی مدنی، آیین دادرسی کیفری و قانون مجازات اسلامی پرداخته است. این مجموعه برگرفته از کتابهای نشستهای قضایی سراسر کشور است. در این کتابها سائل قضایی مورد اختلاف در یک حوزه قضایی به همراه نظریه اقلیت و اکثریت ارائه شده و علاوه بر آن نظریه گروهی مرکب از قضات دیوان عالی کشور به عنوان نظریه سوم ثبت و درج شده است. برای جمع آوری موارد اختلاف از این کتابها مراحل ذیل انجام شده است:

الف- تعیین مسایل مورد اختلاف

ب- تلخیص اولیه مسایل مورد اختلاف به همراه پاسخهای متفاوتی که برای هر مساله وجود داشته است.

ج- کنترل نهایی متن تلخیص شده.

با این وجود ممکن است در مواردی ابهاماتی در خصوص صورت مساله یا پاسخ های مربوط به هر مساله پدید آید. این مشکل ناشی از آن است که اولاً متن سوال و پاسخ مورد تلخیص قرار گرفته است و ممکن است کویانی آن کاهش یافته باشد. ثانیاً ممکن است در زمان طرح مساله و پاسخهای مربوط به آن، قوانین و مقررات به گونه ای بوده است که در زمان مراجعه خواننده با تغییرات قوانین و تصویب قوانین جدید از موضوع رفع ابهام شده و اساساً صورت مساله متغی شده باشد. لذا در این موارد لازم است هر ابهامی که در صورت مساله و پاسخهای آن به نظر رسید با استناد از شماره صفحه که در مقابل هر مساله درج شده است به ماخذ آن مراجعه و رفع ابهام شود. علاوه بر این باید توجه داشت که گاهی اختلاف نظرهای موجود حتی به اصلاح قانون یا صدور رأی وحدت رویه گردیده است که باید در زمان مطالعه به این نکته و تاریخ اظهار نظر به توجه داشت.

۴- مخاطبان مجموعه:

تنظیم این مجموعه برای سه گروه مخاطب انجام شده است. گروه اول مخاطبان این مجموعه مراجع مربوط به تدوین قوانین و مقررات هستند این مراجع با بررسی موارد اختلاف نظری توانند شناسایی ابهامی اختلاف نظر را به نحو مقتضی مرتفع سازند.

کروه دوم مخاطبان این مجموعه اساتید حقوقی کشورمان هستند. این گروه با طرح و بررسی مسائل اختلافی و ارائه تحلیلهای علمی می توانند در تقریب رویه ها و ایجاد رویه های قضایی با مشا الزام علمی و منوی مؤثر باشند.

کروه سوم مخاطبان این مجموعه قضاتی هستند که در جریان کار قضایی با موضوعات و مسائل مشابه مواجه می شوند. این گروه با استفاده از نتایج این تحقیق می توانند در انتخاب نظریه اصح و انتخاب نظریه برتر؛ مرجع و مانندی داشته باشند.

۵. پاینامه:

در پیداری این مجموعه لازم است از معالین محترم گذشته و حال آموزش و تحقیقات قوه قضائیه حج الاسلام و المسلمین جوهری و دکتر واعظی و از تیم اجرایی و علمی مربوط تقدیر و تشکر کنم. امید آن که خدای مهربان این تلاش و تکاپو را بپذیرد و آن را در تولید ارزش و دانش بومی مؤثر کند. بعون الله الملک العلام

محمد وحید زاده

رئیس مرکز پژوهشهای آموزش